

PAUL

Olivier Abel
Eunhwa Lee

RICOEUR'ÜN
BAYKUŞU

metis küçük filozoflar

PADUJIN BAKUSU

Paul Ricoeur

1913-2005

Fransız filozof. Doğduktan kısa bir süre sonra annesini, Birinci Dünya Savaşı sırasında da babasını kaybetti. Ablası ve Paul'ü büyükbaba ve büyükannesi büyüttü. Lisede okurken öğretmeninin etkisiyle felsefeye merak sardı. Üniversiteyi bitirdikten sonra, eğitimine devam etmek için Almanya'ya gitti. İkinci Dünya Savaşı başlayınca tutuklanarak toplama kampına gönderildi. Hayran olduğu Almanyalı filozof Husserl'in bir kitabını kampta gizli gizli Fransızcaya çevirdi. Savaş bittikten sonra, önce lisede, ardından üniversitede hocalık yaptı. Fransa'nın yanı sıra, Belçika ve Amerika'da çalıştı. 20. yüzyılın ikinci yarısının en büyük düşünürlerinden kabul edilen Paul Ricoeur'ün felsefesi, insanın kendini anlama ve dünyayı anlamlandırma serüveninde önemli bir çabayı temsil ediyor.

Hikâyenin yazarı **Olivier Abel**, İstanbul'da öğretmenlik yaptıktan sonra, Fransa'ya döndü ve felsefe profesörü oldu. Dört çocuğu olan Olivier Abel hem küçük hem büyük filozoflar için kitaplar yazıyor.

Kitabı resimleyen **Eunwha Lee**, Seul'de ve Strazburg'da resim eğitimi aldı. Bir süredir Fransa'da yaşıyor ve çocuklar için kitaplar resimliyor.

Çevirmen **Haldun Bayrı**, düşünürlerden en çok Cioran'ı seviyor ama "madem ki çocuklar okuyacak, bu kitabı da çevireyim," dedi.

Metis Yayınları
İpek Sokak 5, 34433 Beyoğlu, İstanbul
Tel: 212 2454696 Faks: 212 2454519
e-posta: info@metiskitap.com
www.metiskitap.com
Yayınevi Sertifika No: 10726

Metis Küçük Filozoflar 7
Paul Ricoeur'ün Baykuşu
Olivier Abel
Eunhwa Lee

Fransızca Basımı
Le Oui de Paul Ricoeur
Les petits Platons, 2010
© Les petits Platons, Paris

Türkçe Yayın Hakları
© Metis Yayınları, İstanbul, 2011
Birinci Basım: Aralık 2011

Küçük Filozoflar Yayın Kurulu
Savaş Kılıç, Tuncay Birkan,
Müge Sökmen, Semih Sökmen

Orijinal Grafik Tasarım
Yohanna Nguyen

Türkçe Basım Grafik Uygulama
Emine Bora

Dizgi ve Baskı Öncesi Hazırlık
Metis Yayıncılık Ltd.

Baskı ve Cilt
Yaylacık Matbaacılık Ltd.
Fatih Sanayi Sitesi No. 12/197-203
Topkapı, İstanbul Tel: 212 5678003
Matbaa Sertifika No: 11931

ISBN-13: 978-975-342-829-3

Paul Ricoeur'ün Baykuşu

Yazan Olivier Abel
Resimleyen Eunhwa Lee
Çeviren Haldun Bayrı

*Ulyse, Hector, Abraham
ve dünyadaki bütün çocuklara.
Bu kitapta kendi yollarını
bulsunlar diye.*

Paris'e pek uzak olmayan Őirin bir kasabaya akşam
öküyor. Güz el bir parka bakan büyük bir ev.
Evin zemin katında salonun ışıkları yanıyor, bir filozof
masasının başında çalışmaya devam ediyor.

Filozofumuzun adı Paul Ricoeur (Rikör). Korkunç olayları ve sevinçleriyle birçok dönemden geçmiş; ama sonraki kuşaklar savaş yıllarındaki bu olayları pek iyi anlamamışlar. Ricoeur farklı ülkelerde, üniversitelerde, dillerde ders vermiş. Dünyayı karış karış dolaşmış! Ama artık yaşlı, iyice yaşlı.

Ömrü boyunca, zamanının düşünürlerine sorular sormaktan vazgeçmemiş. Yüzlerce ziyaretçisi, öğrencisi olmuş. Bu insanların hepsi onun yanında çok mutlu olmuşlar, kendi başlarına düşünmeye cesaretlendirildiklerini hissetmişler. Şimdi akşam, Paul Ricoeur kitaplarıyla baş başa. Kitaplarından *Kral Lear* kaymış, *Parmenides*'in, *Antigone*'nin, *Yargı Gücünün Eleştirisi*'nin ve epey okunup yıpranmış eski bir *Kutsal Kitap*'in yanına düşmüş. Ricoeur çok iyi bir kitap okurudur; ömrü boyunca durmaksızın okumuş, hep okumuş... Gözlerini kapıyor şimdi.

Salonun duvarında Rembrandt'ın bir tablosu asılı; mobilyaların üzerinde, her tarafta kitaplar var, bir de dünyanın her yerinden gelme baykuş heykelcikleri. Hepsi baykuş ama boyları, biçimleri, malzemeleri, üslupları çeşit çeşit. Baykuş olmanın ne çok şekli var! Paul Ricoeur onları seyretmeyi çok seviyor. Bilgelik tanrıçası Athena'yı hatırlatıyorlar ona. Baykuş, gün batınca, yani her şey bittikten sonra havalanıp uçan, her şeyi geriden takip eden filozof bir hayvandır.

Açık kapılardan filozofun yatak odası, loş çalışma odası, üst üste konmuş başka kitaplar, gözleri faltaşı gibi açılmış başka baykuşlar görülüyor. Yuvarlak gözlüğü ve hep şaşkın havasıyla Paul Ricoeur'ün kendisi de baykuşa benzemiyor mu? O da hep geç kalmış ya da erken gelmiş, uzun yolculuklardan dönenlere özgü o tereddütlü varlığıyla, ya biraz ileride ya biraz geride görünüyor. Acaba bunun için mi bütün yaşamı boyunca, hayatta olmayanları, geçmişin büyük düşünürlerini birbirleriyle konuşurmuş, tartışmış.

Paul Ricoeur tam uyuklamaya başladığı sırada, aniden bir baykuş konuyor omzuna. Baykuş mu? Gözlerini kapatıyor, tekrar açıyor, ateşi var herhalde. Ama baykuş da omzunda duruyor, onunla aynı anda gözlerini açıyor, kapatıyor.

Bir de bakıyor ki kitaplar gölgelere dönüşmüş. Ricoeur'ün bütün kitaplarında, geçip giden yüzyıllara hiç aldırış etmeden konuşurmuş olduğu herkes orada: Augustinus'a cevap veren Aristoteles, Hegel ve Heidegger'e cevap veren Kant, Sartre ve Levinas'a cevap veren Platon, Kant ve Platon'a cevap veren Arendt, sonsuz bir geçit töreni...

Bu gölgeler arasında, kaybettiği yakınları da geçiyor gözünün önünden. İşte yaşamın dışına atılmış olan oğlu Olivier ve sevdiğimiz birinin pisi pisine öldüğünü hissettiğimiz zaman beliren, ölümün o korkunç esrarı. İşte nice fedakârlığa katlanmış, sevimli alaycılığıyla sadık eşi Simone ve sevginin hayranlık uyandıran sırrı.

Başladıkları sohbeti bitiremeden yaşama veda etmiş eski öğrencileri de var: Filozof Derrida ve daha niceleri, Levinas, Gadamer gibi eski dostlar, düşmanlar. Neden ondan önce öldüler ki? Elini uzatıyor onlara, dokunmak istiyor. Fakat gölgeler parmaklarının arasından kayıp gidiyor. Omzunun üzerindeki baykuş fısıldıyor:

Nerede? Nerede, nerede? Ölümler yok olup gider tabii...

Sensin, hepsine can veren,

Sensin kitaplarında yaşatan onları!

“Ama hayır,” diye itiraz ediyor Ricoeur, “onlar yaşadı; bu kitaplarda, bana yazdıkları mektuplarda, hafızamda izleri var. Ben var etmedim onları, onlar var oldular!”

Bu dünya bir mağaradan ibaret, diye cevap verdi hemen baykuş. Gerçek dünya nerede? Her şey yitip gidecek, bir tek sen varısın. Yalnızsın ve yakında sen de yok olup gideceksin.

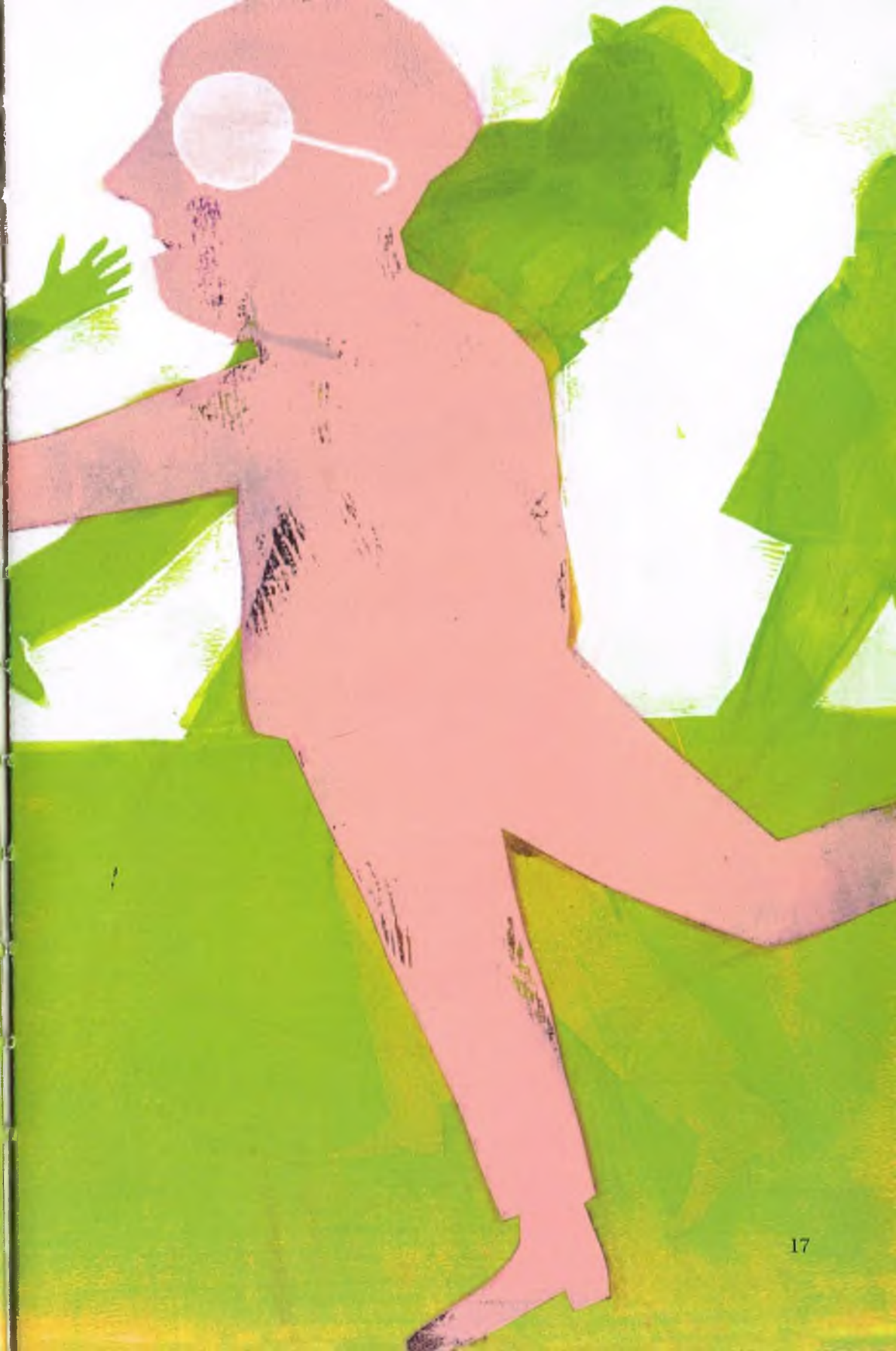

“Fakat yok olup gidiyorsa, bu demek oluyor ki ben varım!” diye haykırdı koca filozof, muzipçe gülümseyerek.

“En büyük gizem ölümden değil, doğumda...”

“Hatırlayabildiğim en eski şeyler, doğduktan birkaç yıl sonrasında aittir. Benden önce gelenlerin, annem ve babamın, dilimin, kısacası içinde bulunduğum durumun hakkını vermeden düşünemem. Hem sonra ben hiçbir şey seçmedim. Sonuçta senin gibi bir baykuş da olabilirdim; başka bir annem babam, başka bir ismim, başka bir bedenim olabilirdi... Ben neden benim? Asıl mesele ölmeyi kabullenmek değil, doğmuş olmayı kabullenmek: Kendine evet diyebilmek.”

*Asıl mesele ölüm değil diyorsun, oysa hep yas tuttun,
dedi baykuş, Ricoeur'ün omzuna tekrar konuştuğunda.*

“Evet, annem ben doğar doğmaz ölmüş, babamı da Birinci Dünya Savaşı'nda, iki yaşımdayken kaybetmişim. Kız kardeşim Alice ile beni, büyükannemle dedem büyüttü; kitaplara verdim kendimi, bana kaybettiklerimizin hatıralarıymış gibi görünen kitaplara – ancak okununca canlanan uyuyan güzellere. O sırada kız kardeşim veremden öldü ve anladım ki kimse mutsuzluğu hak etmiyordu, hiçbir şey mutsuzluğu haklı çıkaramaz veya telafi edemezdi.”

*Halbuki bütün çocukluğun boyunca
başkalarını eğlendirmek için ne soytarılıklar yaptın!*

“Düşlerimin kanatlı yaratığı, daha o zamandan benimle miydin sen? Benim ikizim misin? Her şeyden kuşkulanmama neden olan bir cin misin? Yoksa inancımı sınamak için gelmiş bir melek mi? Üzüntüyü sevinçten hiç ayırmamış olduğumu da bilirsin öyleyse!”

*Doğru, sık sık neşeyle üzüntü arasında gider gelirsin;
kim bilir, belki de sadece basit bir sindirim sorunudur bu!
Yaşamı şaşırtıcı bir iştahla tattın, ama hüznün nereden
geliyor peki? Uykusuz gecelerden mi? Yalnız geçen
çocukluğundan mı? Zamanın geri
döndürülememesinden mi?*

“Hüznüm de neşem de yaşamın kendisinden geliyor! Şaşırtıcı olan da bu ya, doğumu yastan ayıramıyoruz; nasıl kesin yargıda bulunmayı anlamak için soru sormayı, güvenmeyi anlamak için kuşku duymayı, onaylamayı anlamak için eleştirmeyi bilmem gerekiyorsa, doğumu anlamak için de yası bilmem gerekiyor.”

*Yahu, neden her şeyi karmaşıklaştırıyorsun ki sürekli?
diye cevap verdi baykuş kanatlarını açarken. Neden her şeyi
hesaba katan hassas dengeler arıyorsun? Asla
bulamayacağını bal gibi biliyorsun. Herkes tarafından
sevilmek için hiçbir şeyden vazgeçmemek ister
gibi davranıyorsun!*

“Ergenlik çağının zorluğu da bu değil mi? Seçeneklerden birini seçme zorunluluğu olmadan, her şeyi kucaklamak istediğimiz o olağanüstü dönemin zorluğu, bu değil mi işte? Ben de her şeyi sevebileceğimi, her şeyi onaylayabileceğimi, her şeyi anlayabileceğimi zannediyordum. Uzun süre piyano çaldım, birçok şeye niyetlendim ve bütün yeteneklerimi tek tek denedim. ‘Ben neden böyleyim?’ sorusu zamanla onaya dönüştü: Böyle olmaya evet dedim!”

*İnsan kendi sınırını araştırarak ulaşır sonsuza–
Al sana fiyakalı bir baykuş kelamı!*

“Eh, bir de hatalar yaparak. Ben, savaş çıkmaz zannetmiştim; daha iyi açıklamanın, daha iyi tercüme etmenin yeteceğini zannetmiştim. Babamın savaşta ölmesinin de, başka şeyler gibi, saçma sapan, tüyler ürpertici bir yanlış anlamadan ibaret olduğunu zannetmiştim. 1940 ile 1945 arasında Almanya’nın doğusundaki uzak bir yerde savaş esiriyken bile, gizli gizli, Yahudi Alman filozofu Husserl’in önemli bir kitabını tercüme etmeye çabaladım.”

Bütün halkların birbirini anlamasını mı istiyordun?

“Evet, fakat Nazilerin yol açtığı felaketin boyutunu idrak edememiştim. Epey geç de olsa, şiddeti ve yalanları dışarıdan kınamanın yetmediğini anladım. Mücadeleye girmek, meşru kurumları desteklemek, onları asla ‘kötü’nün eline teslim etmemek gerek.”

*İyi de bu kurum-severliğin sana pek faydası olmamış!
1968'den sonra çalıştığın üniversitede yöneticilik görevini
kabul edince, öğrenciler başından aşağı çöp dökmüşlerdi,
hatırlıyor musun?*

“Benim artık aradığım da tam bu tür bir bilgelik: Sadece büyükleri göz önünde bulundurmaktan vazgeçmek; aşağı olanı da, alelade olanı da, hatta gülünç olanı da görmek! Bakış açılarının uzlaştırılabileceğine artık inanmamak, daima anlaşmazlıkların, uyuşmazlıkların, çatışmaların olacağını kabul etmek. Çoğu zaman bir çatışmanın başka çatışmaları gizlediğini anlamak. Dedığın gibi her şeyi karmaşıktırırıyorsam, nedeni bu işte.”

Her şeyi karmaşıklaştırıyorsun, çünkü her şeye birden evet demek istiyorsun. Sence, gerçekten ne istediğini biliyor musun peki?

“Eski soru! Görüyorsun ya, irade’yi ele alan ilk kitabımın konusuydu bu. Bedenimize, duygularımıza hâkim olup olmadığımızı soruyordum kendime. Yaşamak için, kendi seçmediğimiz ve karar vermediğimiz şeylere evet dememiz gerektiğini görüyordum.”

Hatırlarsın, o dönemde, savaştan hemen sonra, herkes isyan ediyor, direniyordu... “Hayır” demekten başka bir şey bilinmiyordu!

“Ama işte, hayır demek için evet diyebilmek gerek. Bu dünya bana adaletsiz ve kabul edilemez görünse de, kitabımın son sayfalarında, bu halimle, her neysem o olarak, başkalarının arasına, dünyaya gelişime evet demek istiyordum. 1948 yılında Paskalya bayramına doğruydu, Orta Fransa’da bir köy okulunda öğretildim.”

*Ödünç aldığın bisikleti
hatırlıyor musun? diyerek eğlendi baykuş.
Kimden aldığını hatırlamıyordun, üstelik onu
her yerde unutup gidiyordun! Ya o ufacık buharlı treni,
düdüğünü öttüre öttüre istasyona giren çuřcuřu?
Hatırlıyor musun? Sabah trenin gelişi, artık uyuma vakti
geldiğinin iřaretiydi benim için.*

“Sobalarla ısıttığımız tahta barakalarda ders yapıyorduk,” dedi Paul Ricoeur, “öğrenciler, hem kızlar hem oğlanlar, ahşap tabanlı pabuçlarıyla gelir, sınıfta keçe patikleriyle otururlardı. Hava güzel olduğunda dersi dışarıda, büyük bir çam ağacının altında yapardım. Öğrenciler etrafımı sarardı. İnsana umut veren o meraklı yüzlerin hepsini tek tek hatırlıyorum. Öyle korkunç bir savaştan, öyle karanlık bir dönemden çıkmıştık ki her şeyleri çok sadeydi, neredeyse yoksuldular; elimde olsa onlara yepyeni bir dünya sunmak isterdim.”

*Ders anlatırken kendini öyle kaptırıyordun ki
zilleri ve teneffüsleri unutuyordun. Neyse ki esprilerin
ve yüz hareketlerinle güldürüyordun onları!
Daha o zamandan bana çok benziyordun,
al sana bir baykuş kelamı daha!*

“O köyde savaş sırasında Yahudi çocuklarını saklamışlardı. Birkaçı yakalanmış ve toplama kampına götürülmüş olsa da, altı yüz kadar çocuk bu sayede hayatta kalmıştı. Ama bu kurtarılmış çocuklar savaşın, o iğrenç kötülüğün ve korkaklığın milyonlarca gencin yaşamına mal olduğunu asla unutturmamalı! Evet, karanlık zamanlar çok uzakta değil. Gün ışığında hareket edebilmek için gözümüzü geceye alıştırmamız gerek.”

*Akşamleyin karla kaplı ormanların sapa yollarında
geziniyordun. Baykuşlardan korkmazdın!
Yıldızsız bir denizde dolaştığını hayal ediyordun:
Anlamsız acının sislerinden korkmadan geçiyordun
felsefi tartışmalar okyanusunu.*

“Elbette! İnsanın mutsuzluğunun sebebinin kendisi olabileceğini nasıl unutturuz? Suçluluk duygusu olmadan iradeyi, zayıflık olmadan sorumluluğu nasıl düşünürüz? İnsanların, bir tarafı özgürlüğe bir tarafı kırılğanlığa bakan iki çehresi var; bunların ikisini de göz önünde tutmak gerek.”

Ömrünü kötülüğü açıklamakla geçirecek değilsin ya!

“Hayır, kötülüğe engel olmak ve düzeltilmesi mümkün olanı düzeltmek için her şeyi yaparım! Fakat öyle mutsuzluklar var ki, anlama ve harekete geçme olanaklarımızı aşıyor. Onların karşısında sızlanmaktan başka bir şey gelmiyor elimizden. Paskalya bayramının ışığı, Diriliş’in verdiği büyük umut bana o zaman öyle uzak, öyle anlaşılmaz bir zirve gibi görünüyor ki...”

Hıristiyan filozoflardansın galiba!

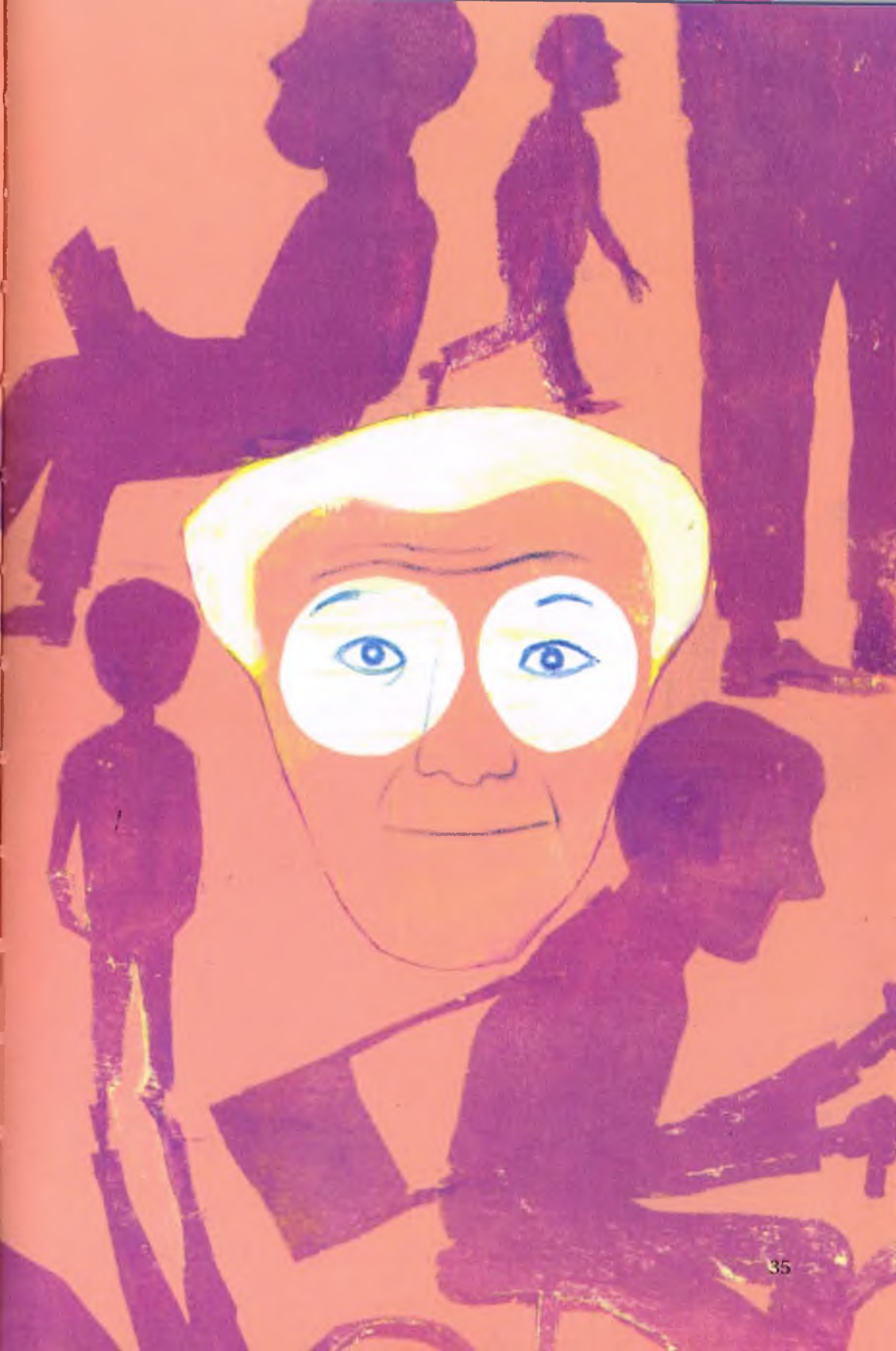

“Sen öyle diyorsan, öyleyimdir... Ama az önce söylediğim şeyi bence bir Budist de az çok benzer şekilde söyleyebilir, bir Yahudi de, bir ateist de. Kendi payıma, ben öncelikle bir filozofum, ayrıca felsefe diliyle konuşan bir Hıristiyan’ım; tıpkı Rembrandt’ın ressam olması, yeteneği ve mesleği bu olduğu için resim diliyle konuşan bir Hıristiyan olması gibi. Fakat yolumu şaşırdığım, tereddüde düştüğüm de oluyor. Tanrı da kâh o uzaklığından ötürü anlayamadığım Öteki, kâh sevdiğim ve beni içten içe sarsan Çok Yakınım oluyor.”

Hep aynı şeyi yapıyorsun, her şeyi birbirinden ayırt etmek istiyorsun, sonra da düşünceleri birbiriyle karıştırmadan yan yana getiriyorsun. Her yere gerilimler kuruyorsun. Baykuş kelamı: Felsefen de pek huzur verici değilmiş hani! Ne aradığın belli değil ki...

“Hayatta kurulması en zor denge, evet ile hayır arasındaki dengedir. İsyân eden insanın toptan hayır’ı aslında bir toptan evet içerir. Fazlasıyla toptancı, fazlasıyla basittir; işte bunun için reddetme ile rıza gösterme arasındaki o incelikli oyunu daha da geliştirmek gerek. Aslında, kendime evet diyebilmek için, Dünya’ya evet diyebilmek için, Samanyolu’nu takip etmem, bir sürü baş dönmesi arasından, bir sürü gezegenden, bir sürü uçurumdan ve nihayet ışıklı bir patikadan geçmem lazımdı. Ama gel gör ki bugün bu yolda duraksıyorum. Gündüz ve gecenin kapılarında bekliyor gibiyim ve bu yolculuğa tekrar tek başıma çıkmaya cesaretim yok.”

Öyleyse evet'e giderken geçtiğin yolu anlatayım sana,
ben de yanındaydım o yolda, diye haykırdı baykuş,
filozofun etrafında fir fir dönerken:
Her şeyi hatırlıyorum, merak etme ben yol gösteririm sana.
O rıza yolundan, sınırlamalar yolundan birlikte geçeriz.
Meğer ne çok dünyadan geçecekmişiz bu akşam!
Beni takip et!

*Bak, bir kuyruklu yıldız! Yaşamın anlamını tartışan
gelmiş geçmiş bütün filozoflar onun üstünde!
Belki de anlamadıkları tek konu, hayır ya da evet
demenin ne olduğudur, ne dersin?*

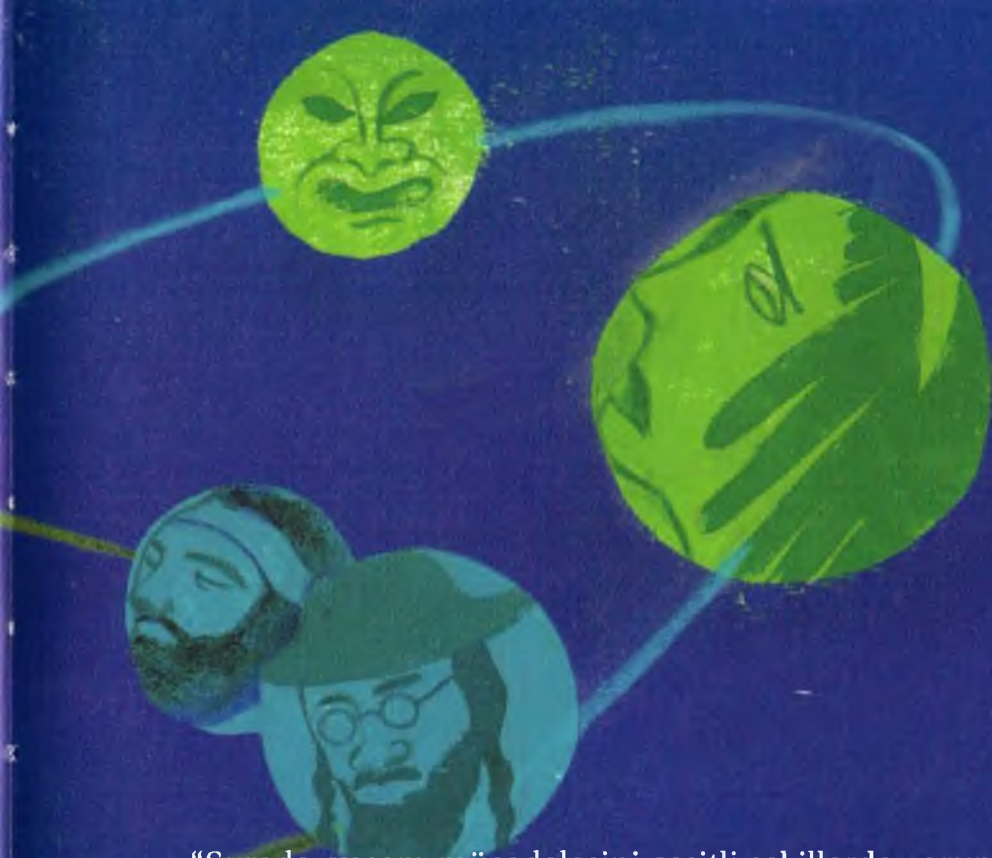

*Bak Őu da sadece iyiliği görenlerin gezegeni:
Ne kadar emin görünüyorlar! nde de yargıçlar gezegeni:
Kötülüğe karşı çıkıyorlar; kötülükten başka bir Şey
görmüyor gözleri! Bu da yaşam bilgelięinin gezegeni:
İnsan kendi görüŐünü grelileŐtirerek, görüŐlerden bir görüŐ
sayarak çatıŐmalardan kurtuluyor orada!*

“Şurada, yaşam mücadelesini çeşitli şekillerde yorumlayan galaksiler görüyorum ben... Bir destan mı bu? Bir tür kardeş kavgası mı? Ölünceye kadar herkesin kendi hukukuna ve kendi acısına gömüldüğü bir trajedi mi? Yoksa şu saçma sapan komedilerden biri mi?”

Kutsal Kitap'taki büyük metinlerin oluşturduğu takımyıldız, bütün hikâyeleri, yasaları, kehanetleri, atasözleri, övgüleriyle ne kadar güzel!

“Bu yıldız çizgilerinin her biri, hem Tanrı'yı adlandırmanın hem de konumumuzu değiştirip kendimizi anlamanın bir yolu gibi görünüyor bana... Bana böyle yol gösterdiğin için teşekkür ederim! Biliyor musun, alnımdaki ateşten midir nedir, hayır dediğim şeyi de evet deyip rıza gösterdiğim şeyi de, seninle tekrar keşfetmeyi şimdi hakikaten çok istiyorum.”

Ben de tam o konuya geliyordum! Her şey, yaşamla bağları kesme isteğini duymakla, bu oyunu oynamayı reddetmekle başlıyor. Bu yolda karşılaşılan ilk gezegen Stoacıların gezegeni oluyor. Dar yolu ve her sapakta çok büyük zorluk çekmeyi seçenlerin yaşadığı gezegendir bu! Senin öğrendiğin de buydu, sanırım!

“Fakat bu da dünyamıza dönmenin, yaşamı bambaşka bir biçimde sevmenin yolu değil mi zaten?”

Belki, ama pek eğlenceli bir yer değildir o gezegen! İnsanların gündelik dertlerinden uzak, çok saf ve yalın bir yerdir. Orada, insan hiçbir şeye bağlanmadan yıldızlara şöyle bir uğrayıp geçen bir yolcudur. Herkesin kendi yaşamıyla arasına mesafe koyduğu, kendi yaşamına uzaktan, adeta başka birinin başına gelmiş bir şey gibi baktığı bir gezegendir orası. Biçimler orada açık seçik, buz gibi, tertemiz ve kusursuz görünür. Pırıl pırıl, sessiz, diğerlerinden uzak bir gezegendir; bir yalnızlar gezegenidir.

“Güzel olan da bu ya: Orada yaşamak için, başkalarından ayrılman, kendinle yüzleşmen, hakikaten kendin olma cesaretini göstermen gerekir.”

Fakat orada insan rüzgârlara karşı dimdik duran bir kaya gibi yapayalnız ve gergindir. Ve buruk bir sürgünlüğün, sürekli değişim halindeki dünyamızı hor görmenin gezegeni haline gelebilir bu.

“Vaktiyle orada yaşayan Marcus Aurelius ve başka Stoacılarla tanışmıştım: Dünyamızdaki her şeyi horgörüyorlar, ama bütün olarak evrene hayranlar. Kendilerini Bütün’ün içinde biliyorlar. Benim onlarda en sevdiğim yan, etraflarındaki her şey yıkılırken bile evrenin yurttaşları olarak kalmaları.”

*Stoacıların en büyük sorunu,
insanın tek başına iyi olabileceğine inanmalarıdır,
diyordun. Hakikaten evet demeyi bilmiyorlar
ve dünyamıza çok uzaktan bakıyorlar.*

“O zaman, bu büyük uçurumdan, inanılmaz bir okyanusa dalacağımız başka bir gezegene doğru uçalım. Bak! Bu defa gitgide genişleyen, birçok kolaylığın bize yol gösterdiği bir yoldan iniyoruz.”

Ölümlle yaşamın kucaklaştığı sonsuz dönüşüm, oluşum döngüsünün belirlediği bir gezegen. Romantizmin gezegeni bu. Yıkımın, yok oluşun, acının, onların yerini alan başka bir varlık tarafından aşıldığı görkemli bir eser. Denizlerinin her damlası, içindeki yaşamla ışık saçarak etrafa. Ebedi yaşamın hüküm sürdüğü yerdir orası!

Bu gezegende yaşamak için, kendini başkalarına adanmak, yaşamın akışına katılmak, bu akış içinde kaybolmak gerekir. Mümkün dünyaların en iyisi değil bu; ama içerdiği şeylerin yoğunluğu bakımından eşi benzeri olmayan bir gezegen. Varlığın evet'i olan o saf iyilik var onda. Onun iyiliği, var olmasıdır. Orada her şey, en ufak ayrıntısına kadar her şey, başkalarına yer açmak üzere silinip gitmeden önce, iyidir.

“Evet, yaşam ne güzel! ‘Burada olmak muhteşem,’ der şair Rilke. Herkes günü gelir başkalarını alkışlar, günü gelir sırf var olduğu için başkaları tarafından alkışlanır. Denizden gelen ışıklar da şarkı da mutluluk vaat eder.”

Tamam, ama bu gezegenin şiirinin büyük bir isteği dile getirdiğini söylüyordun: Kendimizi o evrensel başkalaşım okyanusunda kaybetme isteğini. Öyle bir gezegende, evet demek gereksizdir: Hiçbir şeye ne karşı çıkılabilir ne de direnilebilir artık. Eğer burada oyalanırsak, kendi gezegenimize dönebilir miyiz, ne dersin? Yoksa, yoksa?

“Evet demeyi öğrenmek için de,” diyerek tekrar söze girdi Paul Ricoeur, “her seferinde, Stoacıların buz gibi sürgünü ile romantizmin dokunaklı krallığı arasındaki yolu, işte iki baş dönmesi arasındaki denge ânı gibi görünen yolu bulmak gerekir. Fakat her şeyden kopup kendi içine kapanmış bir ‘evet’ ile kendini kaale almayarak ferahlamış bir ‘evet’ arasında kim yaşayabilir ki? Hem acı horgörüden hem de başkalaşımın sarhoşluğundan kim kurtarabilir kendini? Dünyamıza evet demeye giden yol, epey belirsiz ve hiç bitmeyecek bir yol gibi görünüyor.”

Dünyamızı da böyle bulacağız; öğretmenlik yaptığın köyün ufkuna hâkim olan o sevdiğin dağın zirvesini şimdiden görüyorum!

“Haklısın! Gezegenimizin sınırlarına dönüyoruz!
Zirvedeki şu büyük haça bak. Benim için bir ümit,
yani sınır işareti bu. Bakışımızı öte taraftan her zamanki
gezegenimize çeviriyoruz. Bu uç noktadan gezegenimize
razı olacak ve ne isek onu kabulleneceğiz, ama ümidimizi
yitirmeden, çünkü bekleyiş sürüyor, kabul edilemeyecek
korkunç şeyler var ve hiçbir şey bitmiş değil.”

*Evet. Eşini kaybettikten sonra onu yaşama
döndürmek için ölüler diyarına inen şair Orpheus'un
yolu bu. Tanınan süre dolmadan geriye dönüp
ona baktığı ve sarılmak istediği için eşinin
yok olduğunu görmüştü Orpheus.*

“Ama eşi olmadan yaşama dönen Orpheus, dünyanın iyi olduğunu haykırmıştı!”

Bak, bu gece de sona eriyor. Hava ağarıyor, şafağın sökmesine az kaldı. Ağaçların altında biraz daha gezinemez miyiz? diye sordu baykuş. Hava ılık, açık hava sana iyi gelir, hâlâ biraz ateşin var. Bastonun da burada, al.

“Birkaç adım daha, çünkü her yer loş hâlâ. Gezegenin iyi olduğunu göremiyorum: Gecenin içinde bunu ümit ediyorum. Bu ürkek ümit hiçbir yere varmıyor olabilir. Ama ben çıkmazın da yolun bir parçası olduğuna, tekrar yola koyulmak için dönülen nokta olduğuna inanıyorum.”

Bak: Yitirdiğin kişiler dağılıyor, neredeler?

Ben de silinip gidiyorum, nereye? Nereye, neredeyim?

Bu soruyla bırakabilir miyim seni?

“Sözlerimizle uyandırılmayı, yorumlarımızla canlandırılmayı beklediklerine inanıyorum hepsinin. Tıpkı bir aktörün eski bir metne, müzisyenin eski bir besteye can vererek, bizi etkilemesi gibi. Artık burada, aramızda olmayanları ancak sözle var edebiliriz.”

“Eski dostum baykuş,” diye mırıldanıyor Paul Ricoeur, “bana biraz daha eşlik edersen, kütüphanelerimin raflarını, yazmış olduğum her kitap için bütün okuduklarımı ve okumak istediklerimi gösterebilirim sana. Geçmiş yazarlar okumamızı bekliyorlar. Biliyorum ki ikinci bir hayatım olsaydı, başka kitaplar okumak için zamanım olur, böylece içimde yeni eserler yeşerip filizlenirdi. Ama o kişi yine ben olur muydum? Şimdi tek yapabildiğim, yaşama arzumu başkalarına ifade etmek, yani yaklaştığım kişilere ‘Siz de yaşıyorsunuz,’ deme, varlıklarını selamlama arzumu sunmak.”

Bir çayırkuşu fırlıyor şafak vakti gökyüzüne. Paul Ricoeur, filozof Kierkegaard'ın kuşların çalışmak zorunda olmamalarıyla ilgili düşüncelerini hatırlıyor. Serbest düşüncelere dalıyor. Elinden gelse sadece, ama sadece şükran duygusunu düşünmek isterdi. Evet, var olduğuna şükretmek isterdi.

meraklı çocuklar için
küçük filozoflar

ÇIKTI:

Descartes Amca'nın Kötü Cini Jean Paul Mongin

Profesör Kant'ın En Çılgın Günü Jean Paul Mongin

Bilge Sokrates'in Ölümü Jean Paul Mongin

Karl Marx'ın Hayaleti Ronan de Calan

Lao-Tzu: Ejderhanın Yolu Miriam Henke

Leibniz: Mümkün Dünyaların En İyisi Jean Paul Mongin

Paul Ricoeur'ün Baykuşu Olivier Abel

PROGRAMDA:

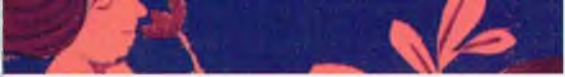
Diyojen: Köpek Adam Yan Marchand

Albert Einstein'm Işığı Frédéric Morlot

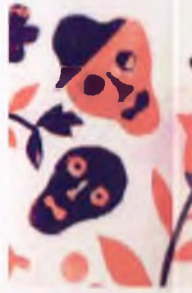

Ek bilgi için www.metiskitap.com

Akşam çökmüş. Filozof Paul Ricoeur kitapları ve anılarıyla baş başa, çalışmaya devam ediyor. Zamanının düşünürlerine sorular sormak için dünyanın dört bir yanını dolaşmıştı. Şimdiyse omuzuna tünemiş baykuşuyla birlikte filozofumuz yeni bir yolun başlangıcında.

Metis Küçük Filozoflar
ISBN-13: 978-975-342-829-3

9 789753 428293

*Filozof olmadan önce
onlar da çocuktü. Cevaplarını
merak ettikleri soruları vardı.
Onların hikâyeleriyle, siz de
kendi sorularınızın peşine
düşebilirsiniz.*

Metis Yayınları
www.metiskitap.com

